

Λεμονοδάσος Πόρου

Μια βόλτα στα χρυσόδεντρα του προηγούμενου αιώνα

«Ένα μικρότατο οροπέδιο, ένα σπιτάκι, ένα μαγκανοπήγαδο κι ένα θεόρατο πλατάνι. Κάτω εκτείνεται η θάλασσα του δάσους, βαθυπράσινη, και πέρα η άλλη, βαθυγάλανη, σπαρμένη με νησάκια ως εκεί που φθάνει το μάτι». Έτσι ξεκινά ο Κοσμάς Πολίτης, στο εμβληματικό βιβλίο του «Το λεμονοδάσος» που κρατώ τώρα στα χέρια μου. Γράφει για έναν ανεκπλήρωτο έρωτα δυο νέων, μια γοητευτική ιστορία που διαδραματίζεται σε αυτή τη γαλήνια, χρυσοπράσινη πολιτεία στην άκρια της Πελοποννήσου.



Νίκος Γαλάνης



Νίκος Γαλάνης, Lemonodasos

Πώς να μην ερωτευτείς αυτή τη γωνιά μου μυρίζει Ελλάδα; Στέκομαι στην αρχή του μονοπατιού που σε οδηγεί στην καρδιά του λεμονοδάσους. Μια ξύλινη ταμπέλα σηματοδοτεί τον τιμιεντωμένο, ως επί το πλείστον, δρόμο. Ο ουρανός τρομακτικός, έχει γεμίσει με μαύρα σύννεφα. Αυτό αντί να με αποτρέπει, με εντριγκάρει ακόμα περισσότερο να εξερευνήσω το δάσος βαμμένο στα χρώματα του φθινοπώρου. Δεξιά κι αριστερά αρχίζουν να αχνοφαίνονται οι πρώτες λεμονιές. Άλλες φουντωμένες με λεμονανθούς και πράσινους, άγουρους καρπούς, άλλες ξεραμένες και παρατημένες στο έλεος του χρόνου.







Κάποτε, πάνω από 25.000 λεμονιές κορδώνονταν περήφανες στη χρυσοκίτρινη αυτή πλευρά του Πόρου. Σήμερα, σαρώνει τα πάντα ο άνεμος της παρακμής, αλλά η υπόσχεση του παραδείσου με τα μήλα των Εσπερίδων πλανάται στην ατμόσφαιρα. Δεν είναι τυχαία η αναφορά στον άθλο του Ηρακλή. Σύμφωνα με τον μύθο, ο ίδιος ο ημίθεος έφερε τα πολύτιμα εσπεριδοειδή εδώ, μετά την περιπέτειά του στον κήπο των θυγατέρων του Άτλαντος και της Εσπερίδος. Τον προηγούμενο αιώνα, τα αποκαλούσαν χρυσόδεντρα και όχι μόνο εξαιτίας του κίτρινου χρώματος των καρπών. Πλοία φόρτωναν τα γεμάτα υγρασία αμπάρια τους με τον πολύτιμο αυτό θησαυρό και τα πουλούσαν σε Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη, Θεσσαλονίκη μέχρι και τη μακρινή Οδησό. Από τη δεκαετία του '80 και μετά, η παραγωγή κρίθηκε ασύμφορη και από τότε, η αρχοντική αυτή περιοχή άρχισε να φθίνει.

Οι πρώτες ψιχάλες, ήδη, αρχίζουν να πέφτουν. Κάτω από το ελάχιστο φως, τα λεμόνια μοιάζουν με χρυσάφι, το νερό κελαηδά στα επιφανειακά αυλάκια (το λεγόμενο «κοντίτο») και το βουητό των μελισσών σε παρασέρνει σε ένα μεθυστικό πανηγύρι αισθήσεων. Σκέψου το σαν εικόνα. Είναι ένα κέντημα, μεγάλης αισθητικής αξίας. Το θέαμα σε εγκλωβίζει, είναι εξαιρετικό να βλέπεις, να ακούς και να μυρίζεις τη ζωή. Το κοντίτο, το αρδευτικό σύστημα του Λεμονοδάσους, ίσως είναι και το μοναδικό στη χώρα κατασκευασμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να διοχετεύεται το νερό των αμέτρητων πηγών στο πότισμα των 600 και πλέον μικρών ιδιοκτησιών.

Η βροχή δυναμώνει και σταματά κάτω από μία αιωνόβια γιγαντιαία ελιά. Ξέρετε, το δάσος δεν αποτελείται μόνο από λεμονιές. Ελιές, ροδιές και κυπαρίσσια δημιουργούν μια όμορφη, ανθοστόλιστη σύνθεση. Ευκαιρία να ανοίξω ξανά το βιβλίο του Κοσμά Πολίτη. «Μείναμε σιωπηλοί μέσα στη φωτερή γαλήνη των βουνών. Πολύχρωμα ζουζούνια πάνε κι έρχονται, ανεβοκατεβαίνουν δισταχτικά τις πέτρες, κρύβονται μέσα στη μυστήρια λόχη του καινούριου χορταριού. Ένας χρυσαετός ξέσκισε με το κρώξιμό του το γαλανό διάστημα και χάθηκε ψηλά, πίσω από τα βράχια.» Τώρα, οι αετοί ακούγονται μερδεμένοι με τον ρυθμικό μπάσο ήχο από τις ανεμογεννήτριες που στέκουν στην κορυφή του λόφου. Οι ψιχάλες κρέμονται από τα φύλλα και τους καρπούς των δέντρων, αντανακλώντας τη φύση γύρω τους· αντανακλούν ακόμα και μένα!

Η βροχή σταματά σιγά σιγά. Επιστρέφω το βιβλίο στην τσάντα μου· ο έρωτας του Παύλου και της Βιργκώ μπορεί να περιμέ-



νει. Φτάνω στη μέση της κυκλικής διαδρομής, στο πιο ψηλό σημείο της. Εδώ ήταν κάποτε το πιο πολύβουο σημείο όλης της περιοχής. Καταρράκτες με ορμητικά νερά, νερόμυλοι με εργατικούς μυλωνάδες, μια ταβέρνα με θορυβώδεις πελάτες. Τώρα, όλα αυτά είναι μια παλιά ανάμνηση που κοντεύει να χαθεί στη λήθη του χρόνου. Το νερό στους καταρράκτες στέρεψε, οι νερόμυλοι βουβάθηκαν και μετατράπηκαν σε ερείπια. Εξοχικά σπίτια και αγροτόσπιτα φυτρώνουν, εκεί που παλιότερα το πράσινο των δέντρων αναμειγνυόταν με το γαλανό των νερών και του ουρανού. Κατηφορίζω πια προς τη θάλασσα. Βαδίζοντας στο στενό μονοπάτι, αραιά και πού περνάει σύριζα κάποιο αγροτικό όχημα, φορτωμένο με τελάρα γεμάτα λεμόνια. Φαντάζομαι πριν 100 χρόνια, τους Αθηναίους (και όχι μόνο) τουρίστες που ανέβαιναν το ίδιο μονοπάτι πάνω στα υπομονετικά γαϊδουράκια που είχαν νοικιάσει στη διπλανή παραλία της Πλάκας. Ήταν κατά πως φαίνεται, η ρομαντική απόδραση της εποχής. Κι άλλοι πολλοί πέρασαν από εδώ. Ακόμα και Άγγλοι κομάντος κρύφτηκαν κάτω από τις σκιές των λεμονιών στην περίοδο της Κατοχής. Το λεμονοδάσος

**Κάποτε, πάνω από 25.000
λεμονιές κορδώνονταν
περήφανες στη χρυσοκίτρινη
αυτή πλευρά του Πόρου.**



βρίθει από μύθους και θρύλους. Κάπου στα 1925, υπήρχε ένα φίδι που στοιχειωνε και τρόμαζε τους κατοίκους. Ο θρύλος έλεγε πως όποιος κατάφερνε να το σκοτώσει, θα πέθαινε κι ο ίδιος. Πράγματι, ένας ντόπιος το σκότωσε και ύστερα από λίγες μέρες, αρρώστησε ξαφνικά και πέθανε...

Φτάνω στο τέλος της εύκολης διαδρομής, χωρίς δυσάρεστα συναπαντήματα με στοιχειωμένα φίδια! Βλέπω μπροστά μου ένα εκκλησάκι και σκέφτομαι να μπω μέσα. Η πολυκαιρισμένη πόρτα στριγγλίζει ανοίγοντας αλλά τα καταφέρνω. Είναι αφιερωμένη στον Άγιο Σεραφεΐμ, κτισμένο γύρω στο 1900. Μαθαίνω από έναν ηλικιωμένο που προσευχόταν πως οι πιστοί κάτοικοι της περιοχής, κάθε φορά που έπεφτε ακρίδα στα δέντρα του λεμονοδάσους, έκαναν λιτανεία της κάρας του «για να φύγει το κακό». Εντύπωση μου προκαλεί το έναστρο ταβάνι του ναού. Μαρμάρινη επιγραφή ακριβώς έξω από τον περίβολο, ενημερώνει τον περπατητή πως το λεμονοδάσος καταστράφηκε ολοσχερώς το 1873 από μία ασθένεια των δέντρων και 10 χρόνια αργότερα ξαναδημιουργήθηκε με τη βοήθεια του Δήμου. Σήμερα αργοπεθαίνει για δεύτερη φορά και εκλιπαρεί για την αναζωογόνησή του, για να μην ξεχαστεί...

Φεύγοντας, είμαι κουρασμένος και διψασμένος. Τι πιο δροσερό από ένα ποτήρι παγωμένη σπιτική λεμονάδα, σκέφτομαι. Σταματώ στον Γαλατά, στο παραδοσιακό Ζαχαροπλαστείο του Δ. Βλάχου. Ο Δημήτρης και η οικογένειά του αγαπούν την περιοχή που πέρασαν τα παιδικά τους χρόνια. Όπως μου αναφέρει: «Όταν αισθανθείς την ευωδιά των ανθών και τη δροσιά κάτω από τα δέντρα, δεν θέλεις να φύγεις ποτέ. Οι λεμονιές έχουν πολλά φύλλα, πολλά λεμόνια, πολλή ζωή...» Αποτελεί και μέλος του συλλόγου «Φίλοι του Λεμονοδάσους». Σκοπός τους η αναγέννηση μιας πανέμορφης περιοχής με μοναδικό φυσικό πλούτο και χαρακτήρα.

Πρόεδρος είναι ο κ. Γκούμας. Άνθρωπος με πάθος και πόθο για το λεμονοδάσος, μου γράφει για έναν ντόπιο που αφού έζησε όλα του τα χρόνια μετανάστης στην Αμερική, γύρισε πίσω στον τόπο των παιδικών του αναμνήσεων για να φροντίσει τις 70 λεμονιές του. «Τις περιποιείται, τις κλαδεύει, τις ξεχορταριάζει – και δεν πουλά ούτε ένα λεμόνι από αυτές! Αγαπάει τον τόπο του. Πολύ κακό να μην αγαπάς τον Τόπο σου. Και τέτοιο τόπο!» Ενώ για έναν άλλον: «Ξερίζωσε δέκα ξεραμένες λεμονιές και έβαλε καινούριες. «Τρελό» τον φωνάζανε. «Μου αρέσει όμως, θέλω να τις φροντίζω μόνος μου. Δεν βάζω εργατή. Θυμάμαι μικρός που έπαιζα εδώ και



κοίταζα το νερό στ' αυλάκι, και καθόμουνα στη σκιά τους, στο γάρδος, το καλοκαίρι. Μου αρέσει το άνθος τους, η μυρουδιά», θα του πει. «Ένας ξάδελφός μου, που μεγάλωσε στην Πούντα, έφυγε στην πρωτεύουσα και πρόκοψε, έγινε σπουδαίος, περιποιήθηκε κι αυτός το κτήμα του. Με βρήκε στο δρόμο και μου 'πε με χαρά πως έβαλε και το ξελόγγωσε. Θέλει να το διατηρήσει όπως ήταν και να το παραδώσει στους επόμενους, να το χαρούν κι αυτοί...»

Μια κίνησή της οικογένειας Βλάχου, που δείχνει έμπρακτα την αγάπη της για τον τόπο, είναι η δημιουργία μιας σειράς χυμών με βάση το χειροποίητο χυμό λεμονιού σε διάφορους γευστικούς συνδυασμούς καθώς και μαρμελάδες και γλυκά του κουταλιού με πρώτες ύλες της περιοχής. Η Μαρία, σύζυγος του Δημήτρη, μου προσφέρει λεμονάδα με τζιντζερ «Lemonodasos» κι είναι ό,τι ακριβώς χρειάζομαι να με ξεδιψάσει αυτή τη στιγμή. Προσωπικά, εντύπωση μου προκαλεί το ρετρό design με τις φιγούρες μιας άλλης εποχής πάνω στα μπουκάλια σερβιρίσματος. Με φιλεύουν και μια βυσσινάδα για τον δρόμο, τους αποχαιρετώ με χαμόγελο. Χαίρομαι γιατί είδα στα μάτια τους το ίδιο το λεμονοδάσος. Τις παιδικές τους αναμνήσεις, τις μυρωδιές, την οξύτητα και τη γλυκάδα, το κίτρινο και το πράσινο, το κελάρυσμα των πηγών, τη δροσιά του δειλινού.

«Θέλω να τις φροντίζω μόνος μου. Δεν βάζω εργάτη. Θυμάμαι μικρός που έπαιζα εδώ και κοίταζα το νερό στ' αυλάκι, και καθόμουνα στη σκιά τους, στο γάρδος, το καλοκαίρι. Μου αρέσει το άνθος τους, η μυρουδιά...»



info's

Οι χυμοί φρούτων **Lemonodasos** είναι 100% φυσικοί, 100% χωρίς συντηρητικά και 100% χειροποίητοι. Πέρα από την κλασική λεμονάδα και αυτήν με το τζιντζερ και τη στέβια θα βρείτε ακόμα λεμονάδα με μαστίχα Χίου και με χυμό από αγγούρι, χυμό ρόδι με λεμόνι και βυσσινάδα με χυμό λεμόνι. Εκτός από τους δροσερούς χυμούς της η οικογένεια Βλάχου παρασκευάζει επίσης χειροποίητα γλυκά του κουταλιού (λεμόνι, βύσσινο, πορτοκάλι, κυδώνι) και σπιτικές μαρμελάδες από φρέσκα φρούτα τοπικής παραγωγής, χωρίς πρόσθετα συντηρητικά (πορτοκάλι, λεμόνι, φράουλα και μανταρίνι).
Επικοινωνία: Γαλατάς Τροιζηνίας,
τηλ.: 22980 42772, e-shop: <https://lemonodasos.com/shop/>.